

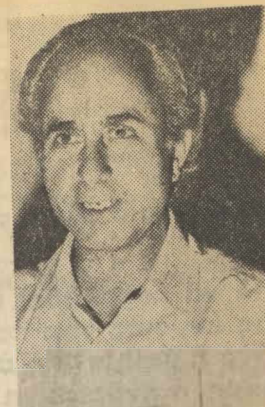
ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Α. Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ:

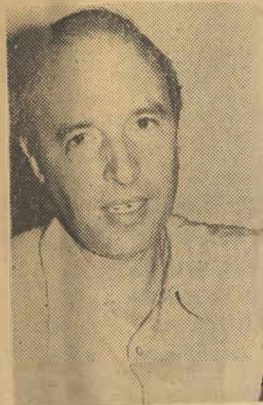
Τρεις παράγοντες έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη νίκη των Γάλλων Σοσιαλιστών: Ή αντίκειμενική ανάγκη για αλλαγή και η συνειδητοποίηση της σέ ψυχολογικό επίπεδο από τη γαλλική κοινή γνώμη. Ή σωστή αξιοποίηση αυτής της αντικειμενικής ανάγκης από το Σοσιαλιστικό Κόμμα και το γεγονός ότι ολόκληρη η πολιτική δραστηριότητα του Σ.Κ.Γ. εκφράστηκε σ' ένα πρόγραμμα, που πρότεινε αλλαγές έφικτες.

ΕΥΤΥΧΗΣ ΜΠΙΤΣΑΚΗΣ:

Δέν μπορούμε νά μιλάμε για μεμονωμένη νίκη των Σοσιαλιστών στη Γαλλία. Είναι νίκη συνολικά της Γαλλικής άριστερας. Είναι πρώτη φορά, μετά 34 χρόνια, που ξαναπαίνουν οι Κομμουνιστές στην κυβέρνηση, στη Γαλλία. Άλλά δέν είναι σήμερα η συμμετοχή τους αποτέλεσμα μίας πολιτικής άμυνας έναντι του φασισμού, ούτε επινίκεια της συντριβής του φασισμού. Είναι η πολιτική επιλογή της ώριμης Γαλλίας, που δέν μπορούσε νά ζεί κάτω από κεφαλαιοκρατία.

ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ:

Ή πρώτη προϋπόθεση για μιά νίκη της άριστερας σέ χώρες της Δυτικής Ευρώπης, φαίνεται είναι η ύπαρξη ενός ισχυρού Σοσιαλιστικού Κόμματος κι ενός Κομμουνιστικού Κόμματος, που έρχεται δεύτερο.. Ή δεύτερη είναι τό Σοσιαλιστικό Κόμμα, σάν πρώτο κόμμα της άριστερας, νά αναπτύξει μιά δυναμική αλλαγή με πάρα πολλή καλή οργάνωση. Μιά τρίτη γενική προϋπόθεση για τη νίκη της άριστερας είναι η δημιουργία μίας δυναμικής της έφικτης αλλαγής.

ΚΩΝΣΤ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ:

Υπάρχει μεγάλη διαφορά ποιτική ανάμεσα στη νέα κυβέρνηση Σοσιαλιστών — Κομμουνιστών στη Γαλλία και σ' όλα τα σοσιαλδημοκρατικά πειράματα, που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια στις μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες. Γεγονός που στηρίζει έλπίδες, ότι οι πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις μέσα στη Γαλλία, τα έπομενα πέντε ή έπτά χρόνια είναι δυνατό ν' αποτελέσουν τη μεγαλύτερη πολιτική τομή στη νεώτερη ευρωπαϊκή ιστορία.

Η Γαλλία του Μιττεράν μοντέλο για την Ευρώπη;

ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΡΙΧΝΟΥΝ ΦΩΣ ΣΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

ΝΙΚΗΤΕΣ - ΧΑΜΕΝΟΙ ΣΕ ΣΥΜΠΑΡΑΤΑΞΗ -ΓΙΑΤΙ;

Ο Μιττεράν κέρδισε συντριπτική πλειοψηφία, τό γαλλικό Κ.Κ. συνεντρίβη. Όμως, τά δύο κόμματα συμερίζονται τίς κυβερνητικές ευθύνες. Οι λόγοι είναι πολλοί — προφανείς και άφανείς.

«Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ της Γαλλίας ανήκει στη Γαλλία και θα παραμείνει στη Γαλλία», απάντησε ο Φρανσουά Μιττεράν στην Ουάσιγκτον, που διατύπωσε επιφυλάξεις και αντιρρήσεις στη συμμετοχή Κομμουνιστών στη γαλλική κυβέρνηση.

Οι ηγέτες των Ιταλών Κομμουνιστών και Σοσιαλιστών με δηλώσεις του ουσιαστικά συμφωνούν στην εκτίμηση του γεγονό-

ΤΗΣ ΛΕΝΑΣ ΔΟΥΚΙΔΟΥ

δηλώσεις τους ουσιαστικά συμφωνούν στην εκτίμηση του γεγονό-γαλλικό πείραμα;

Σήμανε η ώρα του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού για τις αναπτυσσόμενες καπιταλιστικές χώρες, όπως είχε προβλέψει ο Μάρξ κι όπως ως τώρα δεν είχε ακόμα επαληθευτεί;

Είναι μια απάντηση στην χωρίς προηγούμενο δομική κρίση του ώριμου καπιταλισμού της τελευταίας δεκαετίας στη Δυση;

Για να επισημανθούν οι προοπτικές που γέννησε η πρόσφατη σοσιαλιστική νίκη στη Γαλλία, το «Βήμα της Κυριακής» κάλεσε τέσσερις διακεκριμένους Έλληνες καθηγητές να κουδεντιάσουν και να φωτίσουν το φαινόμενο :

Διαφωνώντας αλλά και συμφωνώντας, μέσα από ένα διάλογο που ώριμασε σε μία σειρά από επιγραμματικά συμπεράσματα, οι τέσσερις συζητητές, Α.Ι. Μεταξάς, Εύθυγης Μπιτσάκης, Κώστας Σημίτης και Κωνσταντίνος Τσουκαλάς, ξεκίνησαν την κουβέντα τους από το ερώτημα :

Γιατί κέρδισαν στη Γαλλία οι Σοσιαλιστές ;

Α.Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ : Πώς κέρδισε τις εκλογές το Σοσιαλιστικό Κόμμα; Έπαιξε ενώ νομίζω ρόλο πρώτ' απ' όλα ένας παράγοντας ψυχολογικός: Ένας λαός με φιλολογική παιδεία είναι διατεθειμένος ν' αναλύσει μέσα του όχι μονάχα μηνύματα τεχνοκρατικά, άμεσης απόδοσης, αλλά μηνύματα μιας γενικότερης αλλαγής.

Η ανάγκη αυτή της αλλαγής οφείλεται φυσικά στην μη ικανοποίηση βασικών αιτημάτων που είχαν αρχίσει να κορυφώνονται το 1973 με τη μεγάλη οικονομική κρίση. Αλλά και η διάθεση της αλλαγής είχε όλον τον καιρό να ωριμάσει ψυχολογικά, από το '58 που διατηρούσε την εξουσία η αντίθετη παράταξη.

Ο δεύτερος παράγοντας νίκης είναι η σωστή οργανωτική δουλειά που έγινε με υπομονή κι επιμονή τα δέκα τελευταία χρόνια.

Και κάτι που θα μπορούσε να έχει κάποιες προεκτάσεις δυνητικές για τόν τόπο μας:

Η οργανωτική αυτή δουλειά έγινε σε δυό επίπεδα:

● Στο επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης.

● Στο επίπεδο των στελεχών του Σοσιαλιστικού Κόμματος μέσα στη γαλλική Διοίκηση.

Από τη μία μεριά, δηλαδή, το ευρύτατο πεδίο της τοπικής αυτοδιοίκησης που δίνει δυνατότητες και δράσης και πληροφόρησης. Κι από την άλλη, σε συνεργασία μαζί του, το επίπεδο των στελεχών που έχουν έτσι τη δυνατότητα να συλλαμβάνουν προβλήματα γενικότερα και να ανάγουν τα τοπικά προβλήματα σε κατευθύνσεις γενικότερων μεταβολών.

Ένας τρίτος, αποφασιστικός, νομίζω παράγοντας για την έκλογική νίκη, είναι ότι το Σοσιαλιστικό Κόμμα, μέσα απ' όλη του τη δραστηριότητα που συγκεριμνοποιήθηκε και εκφράστηκε σ' ένα πρόγραμμα, πρότεινε αλλαγές εφικτές.

Στη φρασσεολογία, στην σημαντική, δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή ν' αποφευχθεί η έντονη πόλεμική έκφραση που όρισμένους θα παρενοχλούσε ή που άλλους θα ικανοποιούσε υπερβολικά.

Τρεις λοιπόν, πιστεύω, ήταν οι κυριότεροι παράγοντες για τη νί-

κη των σοσιαλιστών: Ένας ψυχολογικός, ένας οργανωτικός και ένα πρόγραμμα έφικτης αλλαγής —τόσο στον οικονομικό και στον κοινωνικό, όσο και στον πολιτιστικό τομέα.

Ε. ΜΠΙΤΣΑΚΗΣ : Ο κ. Μεταξάς στάθηκε περισσότερο στην οργανωτική δουλειά του Γαλλικού Σοσιαλιστικού Κόμματος. Πιστεύω ότι πρέπει να προσέξουμε και ένα παράγοντα αντικειμενικό.

Προηγούμενως όμως ας ξεκαθαρίσουμε ένα πράγμα:

Ας μη μιλάμε για νίκη των Σοσιαλιστών, αλλά για νίκη της Άριστερας. Έτσι είμαστε πιο κοντά στην πραγματικότητα.

Ασφαλώς οι Σοσιαλιστές είναι οι μεγάλοι νικητές, ασφαλώς το Κομμουνιστικό Κόμμα παρουσιάζει μια υποχώρηση, αλλά, συνολικά, η νίκη είναι της γαλλικής άριστερας.

Και νομίζω ότι, εκτός από τους παράγοντες που ανέφερε ο κ. Μεταξάς, ουσιαστικό ρόλο έπαιξαν οι ίδιοι οι αντικειμενικοί παράγοντες. Η άνικανότητα, δηλαδή, του Γαλλικού καπιταλισμού ν' αντιμετωπίσει τα προβλήματα μιας αναπτυσσόμενης βιομηχανικής κοινωνίας. Το κύριο σύνθημα της αντιπολίτευσης ήταν η ανεργία.

Το Παρίσι —έτυχε ναμαι εκεί λίγο πριν απ' τις εκλογές— ήταν γεμάτο αφίσες που τόνιζαν ακριβώς το πως κατάφερε ο Ζισκάρ ν' ανεβάσει σε 1.700.000 τον αριθμό των ανέργων. Και ο πληθωρισμός. Υποσχέθηκαν νέα, μοντέρνα Γαλλία και το μόνο που κατάφεραν ήταν να καταστρέψουν το αστικό και ως ένα βαθμό το αγροτικό περιβάλλον. Υποσχέθηκαν ποιότητα ζωής και υποβάθμισαν συνολικά τη ζωή σ' όλες της τις όψεις, υλικές και πνευματικές.

Οι αντικειμενικοί αυτοί παράγοντες είναι καθοριστικοί κι αυτούς ακοιδώς εκμεταλλεύτηκε με σωστή δουλειά, οργάνωση και παραγάνδα το Σοσιαλιστικό Κόμμα και, ευρύτερα, τα κόμματα της άριστερας.

Λ. ΔΟΥΚΙΔΟΥ : Θεωρείτε, δηλαδή, ότι η ψήφος ήταν κυρίως αρνητική, διαμαρτυρία.

Η ώριμη Γαλλία είδε το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό, άπορρίπτοντας την κεφαλαιοκρατία...

Ε. ΜΠΙΤΣΑΚΗΣ : Ήταν μια ψήφος έναντιον της πολιτικής που ακολούθησε η Γαλλική δεξιά στις δεκαετίες που κυβερνούσε. Στρεφόταν έναντιον της άνικανότητας του αναπτυσσόμενου καπιταλισμού να διαχειριστεί τις σημαντικές κοινωνίες.

Όμως η σημασία της νίκης της άριστερας είναι θετική:

Τον καιρό του Λαϊκού Μετώπου μετείχαν οι Κομμουνιστές στην κυβέρνηση. Ήταν όμως κυβέρνηση άμυνας. Προσπαθούσε να αναχαιτίσει την εξάπλωση του φασισμού στη Γαλλία, και το πέτυχε. Δεν ήταν κυβέρνηση που προϊώνιζε το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της Γαλλίας.

Τον Απρίλιο 1944, επί Ντε Γκώλ, ξαναμπήκαν οι Κομμουνιστές στην κυβέρνηση — αλλά ήταν μια χειρονομία αναπόφευκτη,

έξ αίτιας της συμμετοχής τους στην Αντίσταση. Και, δεν είναι τυχαίο ότι, το 1947 αναγκάστηκαν ν' αποχωρήσουν από την κυβέρνηση.

Τώρα, είναι η πρώτη φορά που ξαναμπάνουν στην κυβέρνηση, μετά από 34 χρόνια. Αλλά η προοπτική σήμερα είναι θετική. Ούτε άμυνα έναντιον του φασισμού είναι, ούτε επινίκεια της συντριβής του φασισμού. Είναι η ώριμη Γαλλία, που δεν μπορούσε να εξακολουθεί να ζει κάτω από κεφαλαιοκρατικό καθεστώς και που αρχίζει να μετατοπίζεται και να διακρίνει μια συγκεκριμένη προοπτική για σοσιαλιστικό μετασχηματισμό. Κι από την άποψη αυτήν υπάρχει ποιοτική διαφορά στη συμμετοχή των Κομμουνιστών σήμερα απ' ότι στις προηγούμενες συμμετοχές τους στην κυβέρνηση.

Καί, θάλεγα, μπορούσαμε ἔδῳ νά κουβεντιάσουμε, ἂν εἶναι δυνατό νά ἐπαναλάβουμε, ὕστερα ἀπὸ 140 χρόνια, τὴ φράση τοῦ Μάρξ, πῶς ἓνα φάντασμα πλανᾶται πάνω ἀπὸ τὴν Εὐρώπη, τὸ φάντασμα τοῦ Σοσιαλισμοῦ.

Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ: Ναί, συμφωνῶ κι ἐγὼ πῶς πρέπει ν' ἀποδώσουμε ἰδιαίτερη σημασία στοὺς ἀντικειμενικοὺς παράγοντες.

Ἡ ἐπιτυχία τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος παρουσιάστηκε σὰν κάτι τὸ μοναδικὸ κι ἀνεπανάληπτο, σὰν ἀπαρχὴ μιᾶς νέας ἐξέλιξης στὴν Εὐρώπη.

Δὲν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι κι ἄλλοτε οἱ Γάλλοι Σοσιαλιστὲς εἶχαν κερδίσει ἐκλογές καὶ σχηματίζει κυβερνήσεις. Καί σ' ἄλλες χώρες, ὅπως στὴν Ἀγγλία, τὸ Ἑργατικὸ Κόμμα, στὴ Γερμανία τὸ Σοσιαλδημοκρατικὸ, ἔχουν ἐπίσης κερδίσει ἐκλογές κι ἔχουν σχηματίσει γιὰ πολλὰ χρόνια κυβερνήσεις.

Τὸ ἐρώτημα εἶναι — τί διαφορὰ ὑπάρχει στὴ νίκη τῶν Σοσιαλιστῶν αὐτῇ τῇ φορᾷ.

Πιστεῦω πῶς διὰ ἀπὸ τίς αἰτίες τῶν πολιτικῶν ἀλλαγῶν ποὺ

πραγματοποιοῦνται τῶρα στὴν Εὐρώπη εἶναι ἡ οἰκονομικὴ κρίση, ἡ ἀνεργία κι ὁ πληθωρισμός. Οἱ ἀνεργοί, στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη, ἔχουν φτάσει, ἂν ὄχι ξεπεράσει τὰ 7 ἑκατομμύρια καὶ τὰ ποσοστὰ ἀνόδου τοῦ πληθωρισμοῦ ἔχουν ἀυξηθεῖ κι αὐτὰ σημαντικᾶ. Παρατηρεῖται ἓνα ἐκτεταμένο φαινόμενο δυσαρέσκειας μὲ τὴ διαχείριση τοῦ συστήματος ἀπὸ τίς ὡς τῶρα κυβερνήσεις καὶ ἡ δυσαρέσκεια αὐτὴ ἐκδηλώνεται πολιτικᾶ μὲ στροφὴ πρὸς ἄλλα σχήματα.

Ἀλλοτε πρὸς τὰ σχήματα τῆς

ἀριστερᾶς, ὅπως τῶρα στὴ Γαλλία, ἄλλοτε πρὸς τὰ σχήματα μιᾶς ἐμφανιζόμενης σὰ «νέας Δεξιᾶς», ὅπως στὴν Ἀγγλία τῆς Θάτσερ ποὺ παρουσιάστηκε σὰ σωτήρας στὴν ἀγγλικὴ κρίση.

Τὸ Γαλλικὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα —καί σ' αὐτὸ συμφωνῶ μὲ τὸν κ. Μεταξά— κατὰφερε νά ἐκμεταλλευτεῖ σὺν ἑπακρο τίς συνθήκες, χάρη σὲ μιᾶ ἐξαιρετικᾶ καλὴ ὀργάνωση, χάρη σὲ μιᾶ συσπείρωση γύρω ἀπ' τὸ πρόσωπο τοῦ Μιττεράν καὶ κυρίως, χάρη σ' ἓνα προῡγραμμα ποὺ τὸ διέκρινε συνέ-

πεια και ὀρισμένες ξεκάθαρες βασικές αρχές.

Κ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ: Συμφωνώ κι ἐγώ με τόν κ. Σημίτη καί τόν κ. Μπιτσάκη ὅτι, βασικός παράγοντας γιά νά ἐρμηνευτεῖ ἡ νίκη τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος τῆς Γαλλίας εἶναι ἡ κρίση. Οἱ συνέπειες τῆς κρίσης. Τό γεγονός ὅτι, ὅπως ἀναφέρθηκε, μετά τό 1973, τό καπιταλιστικό καθεστώς, ὄχι μονάχα στή Γαλλία, ἀλλά καί σ' ὅλο τό δυτικό ἀναπτυγμένο κόσμο ἔχει ὑποστεί μιά σειρά ἀπό πλήγματα πού δυσκολεύεται νά ξεπεράσει — καί τό κυριότερο ἀπ' αὐτά εἶναι τό πρόβλημα τοῦ συνδυασμοῦ τῆς ὕψους, τῆς ἀνεργίας καί τοῦ πληθωρισμοῦ. Τό λεγόμενο Κεῦνσιανό κράτος, εἴτε μέ τή μορφή τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς γερμανικῆς εἴτε τῆς συντηρητικῆς τεχνοκρατίας τύπου Ζισκάρ Ντ' Ἑσταιν, εἴτε μιάς ὁποιασδήποτε μορφῆς Δεξιᾶς, εἶναι ἀνίκανο ἀκριβῶς ν' ἀνταπεξέλθει πρὸς τίς νέες ἀντιφάσεις μπροστά στίς ὁποῖες θρίσκειται.

Μέ τήν ἐννοια αὕτη, τό Σοσιαλιστικό Κόμμα ὁποτελέσσει βασική πολιτική ἐναλλακτική λύση — τή στιγμή ἀκριβῶς πού γιά λόγους συγκυριακοῦς, ἡ γαλλική Δεξιᾶ φαίνεται νά ἀνίσταται νά ξεφύγει ἀπ' αὕτη τήν ἀντίφαση. Ὅμως ἡ ἐξήγηση αὕτη δέν ἀρκεῖ.

Ἐνας δεῦτερος παράγοντας ἐπαίει ρόλο σημαντικό.

Εἶναι ἀναμφισβήτητα σωστό αὐτό πού εἶπε ὁ κ. Μπιτσάκης — ὅτι, δηλαδή, εἶναι κατ' ἀρχή νίκη τῆς Ἀριστερᾶς κι ὄχι μόνο τῶν σοσιαλιστῶν.

Ἀλλά ἀναρωτιέμαι, κατὰ πόσον ἡ νίκη τῆς Ἀριστερᾶς θά ἦταν δυνατή, ἐάν δέν ἦταν κύρια νίκη τῶν Σοσιαλιστῶν.

Γιά πάρα πολλά χρόνια, ἀπό τό 1971 ἀκόμα, πάγια προσπάθεια τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος ἦταν νά συνεργαστεῖ μέ τό Κομμουνιστικό Κόμμα σά συνασπισμός ἐξουσίας. Γεννήθηκε τό περίφημο Κοινὸ Πρόγραμμα καί ὁδεύαν σιγά - σιγά μαζί πρὸς αὐτό πού ἐλπίζανε ὅτι θ' ἀποτελούσε τήν κατάρτηση τῆς ἐξουσίας.

Τό περίεργο εἶναι πῶς τό Κομμουνιστικό Κόμμα, μέ τό ν' ἀνακρούσει πρῶμα σέ κάποιο σημείο καί νά καταλύσει οὐσιαστικά τίς συμφωνίες τοῦ Κοινοῦ Προγράμματος, ἐπέτρεψε ἀκριβῶς στό Σοσιαλιστικό Κόμμα ν' ἀποκτήσει μιά δική του αὐτόνομη δύναμη, νά ἐμφανιστεῖ πρὸς τὰ ἐξω στήν κοινή γνώμη τῆς γαλλικῆς, σάν κόμμα πού μόνο του μπορεῖ νά ἀσκήσει

ἐξουσία. Ἐπέτρεψε ἐπίσης στοὺς σοσιαλιστές, χωρίς νά καταλύσουν τῶν ἀναρτητικῆς πλατφόρμα τῆς δόσης, νά ἐμφανιστοῦν σά νά μὴ σύρονται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστές, νά μὴν τοὺς ἔχουν ἀνάγκη, καί κατέρριψε ἐτσι γιά πρώτη φορά μετά ἀπὸ πολλὰ χρόνια τό φόβο ἐνὸς μεγάλου μέρους τοῦ γαλλικοῦ ἐκλογικοῦ Σώματος μπρὸς σέ μιά ἐνδεχόμενη συμμετοχή τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων στήν ἐξουσία.

Ἄν μάλιστα συγκρίνουμε τίς τέσσερις διαδοχικές ἐκλογές πού εἶναι, βλέπουμε ὅτι—

— Ὅσο περισσότερο ἐμφανίζονταν ἡ ἐλπίδα πὼς τό Σοσιαλιστικό Κόμμα θά μπορούσε ν' ἀποκτήσει αὐτοδύναμη πλειοψηφία, τόσο ἀποσπούσε ἐπὶ πλεον ψήφους εἴτε ἀπὸ τό κέντρο εἴτε ἀπὸ τῇ συντηρητικῇ δεξιᾷ: κέρδιζε δηλαδή ψηφοφόρους πού βλέπανε τό σοσιαλιστικό πείραμα σάν ἐναλλακτική λύση γιά τὰ ἐπόμενα πέντε χρόνια, ἐφικτὴ καί χωρίς τὴν «ἐπικίνδυνη» συμμετοχή τῶν κομμουνιστῶν.

Ἐτσι, ἐνῶ ἀπὸ τῇ μιά μεριά εἶναι νίκη ὁλόκληρης τῆς ἀριστερᾶς, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἡ πολιτικὴ ἀκριβῶς τοῦ Γαλλικοῦ Κ.Κ. πού σ' ἓνα σημεῖο ἔσπασε τὴν συμμαχία, ἐπέτρεψε σ' αὕτῃ τὴν δυναμικὴ νά φτάσει σέ ποσοστὰ πρωτοφανή στήν ἱστορία τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, ὄχι μόνο τῆς Πέμπτης, ἀλλά καί τῆς Τετάρτης καί τῆς Τρίτης ἀκόμα.

Αὐτοὶ οἱ 55% τοῦ γαλλικοῦ ἐκλογικοῦ σώματος ψήφισαν ἀριστερά.

Καί ὑπάρχει, νομίζω, μεγάλη ποιοτικὴ διαφορὰ ἀνάμεσα στὴ νέα κυβέρνησις σοσιαλιστῶν — κομμουνιστῶν στὴ Γαλλία καί σ' ὅλα τὰ σοσιαλδημοκρατικά πείραματα πού ἔχουν γίνει στίς μεγάλες εὐρωπαϊκές χώρες.

Τό Σοσιαλιστικό Κόμμα στὴ Γαλλία ἐπαγγέλλεται αὕτῃ τὴν στιγμή ἓνα μετασχηματισμὸ σοσιαλιστικὸ πού δέν εἶναι οὔτε τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας, οὔτε τοῦ Ἑργατικοῦ Κόμματος τῆς Ἀγγλίας. Πράγμα πού μᾶς κάνει νά εὐελπιστοῦμε ὅτι αὐτό πού μπορεῖ νά συμβεῖ στὴ Γαλλία τὰ ἐπόμενα πέντε ἢ ἐπτὰ χρόνια εἶναι δυνατό ν' ἀποτελέσει τὴ μεγαλύτερη πολιτικὴ τομὴ στὴ νεώτερη εὐρωπαϊκὴ ἱστορία.

Μέ ἐπιπτώσεις, ὄχι μόνο στὴν ἴδια τὴ Γαλλία καί στίς ἄλλες ἀναπτυγμένες χώρες τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καί στίς μεσογειακές χώρες ὅπου, ἂν θέλετε, οἱ ἰσορροπίες τῶν δυναμῶν παρουσιάζουν ὀρισμένα κοινὰ σημεία μ' αὐτὰ πού συμβαίνουν στὴ Γαλλία.

Οι Γάλλοι σοσιαλιστές επιδιώκουν αναδιάρθρωση ολόκληρου του συστή- ματος, με επέμβαση στο κεφάλαιο...

Α. ΔΟΥΚΙΔΟΥ : Έκείνο που δέ διευκρινίστηκε, νομίζω, μιά κι έγινε αναφορά στα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα άλλων χωρών της Ευρώπης, είναι τὸ ἂν ὑπάρχουν ἢ ὄχι στοιχεία σοσιαλδημοκρατικά μέσα στὸ Γαλλικὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα.

Κ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ : Ὁ ὅρος σοσιαλισμός κι ὁ ὅρος σοσιαλδημοκρατία εἶναι πολὺ φορτισμένοι ἰδεολογικά. Γιὰ πολλὰ χρόνια ἡ σοσιαλδημοκρατία ἦταν ἰσῶς ὁ Διάβολος γιὰ τὴν κομμουνιστικὴ ἀριστερὰ καὶ ὁ σοσιαλισμός, σὰν ἀντιπαράθεση τόσο πρὸς τὰ κομμουνιστικὰ κόμματα, ὅσο καὶ πρὸς τὴ σοσιαλδημοκρατία, εἶναι νεότερο φαινόμενο στὴν Εὐρώπη. Δὲ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ προστρέξουμε στὶς ἰδεολογικὲς διαφορὲς τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνα, σ' αὐτὴ τὴ συζήτηση. Μποροῦμε ὅμως νὰ ἐπισημάνουμε μιὰ βασικὴ διαφορὰ σήμερα:

Ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατία, καὶ μιλάω κυρίως γιὰ τὴ γερμανικὴ σοσιαλδημοκρατία, ἀρχισε ἓν ῥόλο διαχείρισης τοῦ καπιταλισμοῦ κατὰ 100% Στόχος της, δηλαδή, ἦταν νὰ πετύχει, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὰ συνδικάτα, ἓν σχετικὸ ἐπίπεδο κοινωνικῆς εἰρήνης, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ ἐπιδοθεῖ στὴ μεγιστοποίηση τῶν κερδῶν, στὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις καὶ χωρὶς κανένα ἐνδοι-ασμὸ, στὴν ἐπέκταση τοῦ γερμανικοῦ κεφαλαίου καὶ στὴ Γερμανία καὶ στὸ ἐξωτερικὸ.

Ἐνῶ, τουλάχιστον, στὸ μέτρο πού ἐπαγγέλλονται οἱ σοσιαλιστές σήμερα στὴ Γαλλία, ἐπιδιώκουν

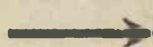
μιὰ επέμβαση σὲ βάρος τοῦ κεφαλαίου σὲ πολλὰ σημεία, ὅχι μόνο στὶς κρατικοποιήσεις, πού εἶναι ἰσῶς τὸ λιγότερο σημαντικὸ, ἀλλὰ σὲ σημεία τέτοια ὥστε ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη ν' ἀποτελεῖ ἀπόλυτὴ προτεραιότητα στὴ σημερινὴ φάση τῆς πολιτικῆς τους.

Ε. ΜΠΙΤΣΑΚΗΣ : Συμφωνῶ κι ἐγὼ ὅτι ἡ πολιτικὴ πραγματικότητα, ὅπως ἀρχίζει νὰ διαμορφώνεται στὴ Γαλλία, διαφέρει ποιοτικά ἀπὸ τὴν πολιτικὴ πραγματικότητα χωρῶν ὅπου κυβέρνησε ἐπὶ χρόνια ἡ σοσιαλδημοκρατία.

Α. Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ : Τονίστηκαν οἱ ἀντικειμενικοὶ παράγοντες, καὶ πολὺ σωστὰ, τῆς πρόσφατης πολιτικῆς ἀλλαγῆς στὴ Γαλλία. Εἶναι ἀπαραίτητὴ προϋπόθεση γιὰ τὴν ἀλλαγὴ. Ὑπάρχει ὥστόσο πάντα ὁ κίνδυνος νὰ μὴν ἀξιοποιηθοῦν οἱ παράγοντες αὐτοί.

Καὶ στὴν ἀξιοποίηση, στὸν πολιτικὸ συντονισμό γιὰ τὴν ἀλλαγὴ, τὸ Γαλλικὸ Σοσιαλιστικὸ ἄμμα ἐπαιξε ἓν πολὺ σημαντικό ρόλο. Καὶ —σ' αὐτὸ θὰ συμφωνήσω μὲ τὸν Κωνσταντῖνο Τσουκαλὰ— οἱ δυνατότητές του νὰ κερδίσει αὐξήθηκαν ἀπὸ τὴ στιγμή πού διαφοροποιήθηκε, ὅχι ἀπὸ δικὴ του ὑπαιτιότητα, ἀπὸ τὸ Γαλλικὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα. Ἐτσι ἐγινε ἓν κόμμα πού μπόρεσε νὰ συγκινήσει κι ἄλλες περιοχές, ἐνῶ συγχρόνως, ὅπως φάνηκε ἀπὸ τίς ἐκλογές, ψηφίστηκε κι ἀπὸ κομμουνιστές.

Καὶ δὲν διαφωνῶ οὔτε ἐγώ

Συνέχεια στὴν
— 8η σελίδα

Ποιοὶ εἶναι ποιοὶ οἱ 4 τῆς συζήτησης

● Ὁ **Α. Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ** εἶναι καθηγητὴς τῆς Πολιτικῆς Ἐπιστήμης στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Εἰδικεύεται σὲ θέματα Πολιτικῆς Ψυχολογίας καὶ Πολιτικῆς Μεθοδολογίας. Εἶναι Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Πολιτικῆς Ἐπιστήμης.

● Ὁ **ΕΥΤΥΧΗΣ ΜΠΙΤΣΑΚΗΣ** σπούδασε χημεία στὴν Ἀθήνα, θεωρητικὴ φυσικὴ καὶ φιλοσοφία στὸ Παρίσι. Δίδαξε φυσικὴ, μαθηματικὰ καὶ φιλοσοφία σὲ πανεπιστήμια τοῦ Παρισιοῦ. Σήμερα εἶναι τακτικὸς καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας στὸ Πανεπιστήμιο Ἰωαννίνων. Ἐχει δημοσιεύσει πολλές μελέτες καὶ διδλία, στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἐξωτερικὸ. Κύριος ἐρευνητικὸς

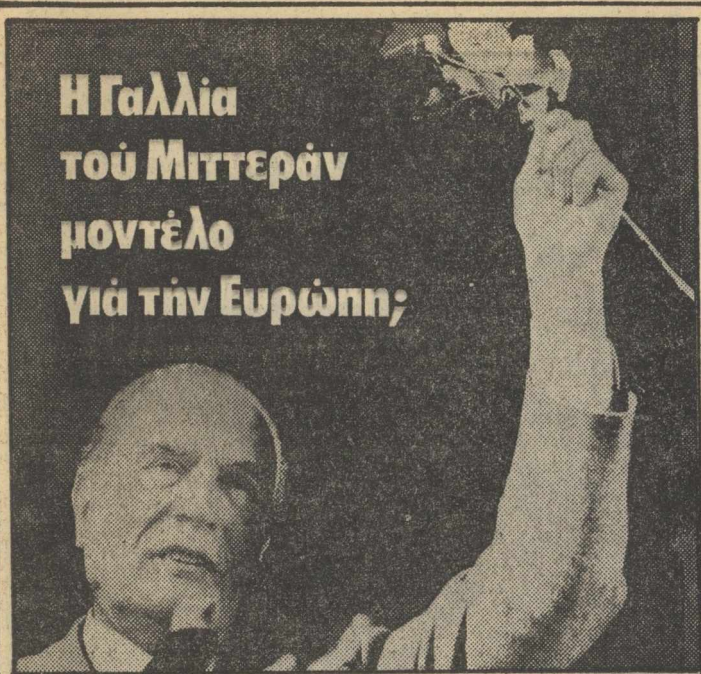
τομέας του εἶναι ἡ ἐπιστημολογία τῆς νεώτερης φυσικῆς.

● Ὁ **ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ** εἶναι καθηγητὴς τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου στὴν Πάντειο Σχολή. Πρῶν καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Γκίσσεν τῆς Γερμανίας. Μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΠΑΣΟΚ.

● Ὁ **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ** εἶναι καθηγητὴς τῆς Κοινωνιολογίας στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Παρισιοῦ. Ἐγκατεστημένος στὸ Παρίσι ἀπὸ τὸ 1967, δρίσκεται προσωρινὰ γιὰ ἐρευνα στὴν Ἑλλάδα. Ἐργάζεται κυρίως σὲ θέματα πολιτικῆς κοινωνιολογίας κι ἔχει ἐκδῶσει διδλία στὰ ἑλληνικά καὶ στὰ γαλλικά.

● Τὴ συζήτηση συντόνισε ἡ **ΛΕΝΑ ΔΟΥΚΙΔΟΥ**

Η Γαλλία του Μιττεράν μοντέλο για την Ευρώπη;

Τι θα κάνουν, τώρα, οι Σοσιαλιστές; Ήδη, μέσα σε δύο μήνες, έχουν ανοίξει την κουβέντα για την 35ωρη εβδομαδιαία εργασία, έχουν ανεβάσει σημαντικά τον ελάχιστο μισθό, έχουν αρχίσει τη διαδικασία μείωσης της ψαλίδας των αποδοχών στον δημόσιο τομέα, έχουν αυξήσει τους φόρους στα ύψηλά εισοδήματα.

Και, κάτι συμβολικό, έχουν φτιάξει δυό υπουργεία που δείχνουν ακριβώς πόσο διαφορετικά από τη δεξιά αντιμετωπίζουν την έννοια της πολιτικής:

★ Τό πρώτο είναι το Υπουργείο Έσωτερικών, που έγινε και Αποκέντρωσης — με στόχο να δημιουργήσει νέους μηχανισμούς συμμετοχής και αυτοδιαχείρισης.

★ Τό δεύτερο, και πιο συμβολικό, είναι το Υπουργείο Έλευθερου Χρόνου.

Έχει αυτό σημασία, για να καταλάβει όλος ο κόσμος τη διεύρυνση της έννοιας της πολιτικής. Πολιτική δεν είναι μόνο η κομματική άσκηση της εξουσίας. Είναι, ακόμα, η ανθρώπινη ζωή σ' όλα τα επίπεδα. Είναι ο έλευθερος χρόνος, είναι ο πολιτιστικός και εκπαιδευτικός μετασχηματισμός του ανθρώπου, είναι οτιδήποτε κάνουν οι άνθρωποι μαζί.

Ή έλπιδα είναι πώς η ήμερομηνία της σοσιαλιστικής νίκης στη Γαλλία θ' αποτελέσει σταθμό στην ιστορία της μεταπολεμικής Εύρώπης.

Η ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ ΕΔΩΣΕ ΤΗ ΝΙΚΗ ΣΤΟΥΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΕΣ

Πολιτική είναι η ανθρώπινη ζωή σ' όλα τα επίπεδα

Συνέχεια από την 7η σελίδα

ότι στο κοινωνικό επίπεδο απο-
τελεί νίκη της γαλλικής 'Αριστε-
ράς. Στο πολιτικό όμως συντο-
νιστικό επίπεδο είναι νίκη του
Γαλλικού Σοσιαλιστικού Κόμ-
ματος.

Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ: Είναι νίκη της
'Αριστεράς, ναί. Όμως πρέπει
να δούμε πώς πραγματοποιείται
αυτή η νίκη της 'Αριστεράς.

Ίσως μάς διευκολύνει η σύγ-
κριση του παραδείγματος της
Γαλλίας με το παράδειγμα της
'Ιταλίας: Καί στην 'Ιταλία υπάρ-
χει μιά πολύ ισχυρή αριστερά.
Μά παράλο που η ιταλική Δεξιά
είναι διαβρωμένη, ανίκανη, έχει
δημιουργήσει σειρά σκανδάλων,
παρ' όλ' αυτά, η ιταλική 'Αρι-
στερά δεν έχει κατορθώσει να
πραγματοποιήσει την αλλαγή.
Πιστεύω, λοιπόν, ότι προϋπόθεση
μέσα στο σύστημα το κοινοβου-
λευτικό καί το κοινωνικό, όπως
εμφανίζεται σε αντίστοιχες χώ-
ρες της Δυτικής Ευρώπης, είναι
να υπάρχει ένα δυνατό Σοσιαλι-
στικό Κόμμα, καί το Κομμουνι-
στικό Κόμμα να είναι δεύτερο,
ή λιγότερο πάντως δυνατό από
το Σοσιαλιστικό. Γιατί όταν, ό-
πως στην 'Ιταλία, το ΚΚ είναι
το πρώτο καί πιο δυνατό, τὰ μέ-
τωπα παραμένουν παγωμένα καί
δέν ανοίγεται η δυνατότητα της
μετάθεσης του μικρού εκείνου ά-
ριθμού ψηφοφόρων ό όποίος εί-
ναι απαραίτητος γιά να γίνει η
άλλαγή. Γιατί καί στη Γαλλία
δέν μετατέθηκε τεράστιο ποσο-
στό ψήφων, τό ποσοστό ψήφων
πού μετατέθηκε είναι της τάξης
του 4 με 5%.

Λ. ΔΟΥΚΙΑΔΟΥ: Δεν χρειάζε-

ται κάπως περισσότερη ανάλυση
αυτό τό σημείο;

Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ: Είπα, ότι η
πρώτη άρνητική προϋπόθεση γιά
μιά νίκη της 'Αριστεράς στο σύ-
νολό της είναι να βρίσκεται τό
Κ.Κ. στην πρώτη θέση. Η δεύτερη
προϋπόθεση είναι τό Σοσιαλιστι-
κό Κόμμα, όταν είναι τό πρώτο
κόμμα τή» 'Αριστεράς, να είναι
ίσχυρό, να έχει άναπτύξει μιά
δυναμική αλλαγής, με πάρα πο-
λύ καλή οργάνωση, όπως τόνισε
ό Γιάννης Μεταξάς. Καί, μιά τρί-
τη γενικότερη κοινωνική προϋπό-
θεση γιά τή νίκη της 'Αριστε-
ράς, είναι η δημιουργία μιάς
δυναμικής, μιάς έφικτης αλλαγής.

Ν' αντιληφθεί, δηλαδή, τό έκ-
λογικό σώμα, ότι είναι δυνατό
τή στιγμή αυτή να πραγματο-
ποιηθεί μιά αλλαγή. Αυτή η δη-
μιουργία της γενικής συνείδησης
όδηγεί τό κυμαινόμενο ποσοστό
τών ψήφων πρós τό κίνημα πού
επαγγέλλεται τήν αλλαγή.

Η συμμαχία σοσιαλιστών — Κ.Κ. δέν είναι συγκυριακή — αντίθετα προοικονίζει μονιμότερη συνεργασία...

Α. Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ: Η κρίση με την Ιταλία αποσαίνει ακόμα πιο δηλωτική, στο μέτρο που το ιταλικό ΚΚ εμφανίζεται Εύρωκομμουνιστικό. 'Αν η δυνα-τότητα ενός εύρωκομμουνιστικού κόμματος να έρθει στην εξουσία είναι πειρορισμένη, πόσο πιο πε-ριορισμένη πρέπει να είναι η δυ-νατότητα αυτή για ένα ΚΚ ό-πως το γαλλικό, που τα τελευ-ταία χρόνια φαίνεται να έχει εγκαταλείψει πολλές από τις εύ-ρωκομμουνιστικές επιλογές του.

Α. ΔΟΥΚΙΔΟΥ: Κι όμως αυτό συμπεριέχει στην κυβέρνηση.

Ε. ΜΠΙΤΣΑΚΗΣ: Συμφωνώ με τον κ. Σημίτη για το ρόλο του υποκειμενικού παράγοντα, δηλα-δή, του πολιτικού φορέα, στην ά-ξιοποίηση των δυνατοτήτων της πραγματικότητας: Πραγματικά το Σοσιαλιστικό Κόμμα της Γαλ-λίας αποδείχτηκε ικανός χειρι-στής. 'Εκεί που δε συμφωνώ κα-θόλου μαζί του είναι στην πρώτη από τις προϋποθέσεις που έθεσε: 'Οτι, δηλαδή, μπορούμε ν' αναγά-γουμε σε νομοτέλεια το γεγονός ότι το Σοσιαλιστικό Κόμμα έρχε-ται πρώτο σε δύναμη και το Κομμουνιστικό δεύτερο και μ' αυτόν το συσχετισμό δυνάμεων μόνον είναι δυνατή μία κυβέρνηση που τ'ά εκπράξει.

Στην Ιταλία η κατάσταση εί-ναι πολύ διαφορετική. Αυτό όμως το θέμα είναι μεγάλο κι αν θέλε-τε το συζητάμε ξεχωριστά.

Προτείνω να συνεχίσουμε τη συζήτηση στο θέμα που ήδη έχει τεθεί: 'Οτι η πραγματικότητα που εγκαταστάθηκε σήμερα στη Γαλλία, διαφέρει ποιοτικά από τις πραγματικότητες που υπήρ-χον σε χώρες με σοσιαλδημοκρα-τικές κυβερνήσεις:

Το ερώτημα που μπαίνει εδώ α-πό μόνο του στη συζήτηση μας είναι — οι Σοσιαλιστές είχαν α-πόλυτη πλειοψηφία. Γιατί ζήτη-σαν τη συμμετοχή των Γάλλων Κομμουνιστών; 'Από μία πρό-σκαιρη σκοπιμότητα, από υπολο-γισμούς συγκυριακούς ή από ού-σιαστικότερες αντίληψεις για την πορεία του Σοσιαλισμού στη Γαλλία;

Πριν δώσω τη δική μου απάν-τηση σ' αυτό, θα σάς ξαναδιαβά-σω κάτι από το «Δεκαπέντε σύν-μια θέσεις για την Αυτόδιαχειρί-ση» — Μία βασική θέση του Σο-σιαλιστικού Κόμματος Γαλλίας»: Λέει το Σοσιαλιστικό Κόμμα:

«'Από την άραρχή του το 'Ερ-γατικό Κίνημα συνδέει στενά τη νίκη του Σοσιαλισμού και την 'Εργατική Δημοκρατία, μ' αυτό που έμεις ονομάζουμε ση-μερα αυτόδιαχειριστική προο-πτική. Είναι η ιδέα του Γαλ-λικού Σοσιαλισμού και ταυτά-χρονα του Μάρξ, και σημαίνει την κατάρτιση της εξουσίας α-πό τους άμεσους παραγωγούς, την κατάρτιση της διαίρεσης της εργασίας, ανάμεσα στη Δ'νση και την 'Εκτέλεση της δουλειάς, ανάμεσα στη χειρω-νοικτική και στη διανοητική εργασία, σημαίνει μετά την Παρισινή Κομμούνια, την απο-νέκρωση του Κράτους».

Στη σελίδα 10 αυτά. Καί στη σελίδα 58 λέει:

«Κατακτώντας τους πολιτικούς θεσμούς, μετά από μία εκλο-γική νίκη η 'Αριστερά, πρέπει να αγωνιστεί για μία ιστορι-κή αλλαγή».

«Αυτήν ακριβώς την έννοια δίνει η στρατηγική του κόμμα-τός μας στην 'Ενωση της 'Α-ριστεράς, και στο κοινό πρό-γραμμα διακυβέρνησης, που ό-φειλε όπως το αναφέρει και το ίδιο, να ανοίξει το δρόμο για το Σοσιαλισμό, κάνοντας ταυτόχρονα δυνατή και ανα-πόφευκτη μία βαθιά αλλαγή των κοινωνικών σχέσεων και θεσμών».

Όσες επιφυλάξεις αν έχει κανείς

για την έννοια της αυτόδιαχειρί-σης αυτής σε σχέση με τις αντί-ληψεις του Μάρξ, διαπιστώνει έ-δω την ύπαρξη μίας ουσιαστικής σοσιαλιστικής αντίληψης στο Σ.Κ.Γ.

'Από την άλλη μεριά βλέπουμε ότι ένα μεγάλο μέρος των ψήφων του Μιττεράν είναι ψήφοι έργα-τών. Κι οι εργάτες έχουν εξ' αν-τικειμένου συμφέρον για το Σο-σιαλισμό και θ' αγωνιστούν για το Σοσιαλισμό. Μερικά στοιχεία από τις προεδρικές εκλογές:

'Αγρότες και αγροτικοί εργά-τες ψήφισαν 32% Μιττεράν και 68% Ζισκάρ. 'Αντίθετα, μεσαία στελέχη και υπάλληλοι, 62% Μι-ττεράν και 38% Ζισκάρ. Καί οι ερ-γάτες, 72% Μιττεράν και 28% Ζισκάρ. Κάτι λένε τα νούμερα αυ-τά για την κοινωνική βάση του Σοσιαλιστικού Κόμματος. Κι αυ-τό αποτελεί μία πρόσθετη, αν ό-χι εγγύηση, ένα πρόσθετο θετικό στοιχείο για την πολιτική που έν-δεχόμενα θ' ακολουθήσει το κόμ-μα αυτό στο μέλλον.

Για ποίο λόγο τώρα συμάχη-σε κυβερνητικά το Γαλλικό Σοσια-λιστικό Κόμμα με το Κομμουνι-στικό; 'Η δική μου άποψη είναι πως η συμμαχία αυτή δεν είναι συγκυριακή. Το Σοσιαλιστικό Κόμμα έχει συνείδηση της νίκης του. 'Αλλά ταυτόχρονα έχει συνεί-δηση και του πολιτικού βάρους του Κομμουνιστικού Κόμματος, έ-στω κι αν εκφράστηκε μ' ένα 16% στις εκλογές. 'Εχει συνείδηση της δύναμης του στα συνδικάτα και του ρόλου της εργατικής τάξης στο να ξεκινήσει μία διαδικασία στροφής της Γαλλίας προς το Σοσιαλισμό. 'Εχει συνείδηση της δύναμης του Κομμουνιστικού Κόμ-ματος στο χώρο των σπουδαστών και της οργανωτικής του υπόστα-σης και της ικανότητάς του να κινητοποιεί τις μάζες.

Οι παράγοντες αυτοί είναι ού-σιαστικοί και νομίζω ότι το Σο-σιαλιστικό Κόμμα τους έλαβε ύ-ποψη του. Καί, χωρίς να θέλω να κάνω τον προφήτη, νομίζω πως η κυβερνητική αυτή συμμαχία πορ-οικονίζει μία μονιμότερη συνεργα-σία. Καί τη δυνατότητα η λέξη «Σοσιαλισμός» ν' αρχίσει ν' α-ποκτά περιεχόμενο ουσιαστικό — σ' αντίθεση με το Σοσιαλισμό της Γερμανικής, ή της Σουηδικής ή της 'Αγγλικής Σοσιαλδημοκρα-τίας.

Κ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ: 'Εγώ θα ή-θελα να επανέλθω στην προϋπό-θεση που έθεσε πριν ο Κώστας Σημίτης, για να είναι δυνατή η επιτεύξιμη ή νίκη της 'Αριστεράς: 'Οτι, δηλαδή, οι συνθήκες είναι ευνοϊκότερες όταν το Σοσιαλιστι-κό Κόμμα είναι ισχυρότερο του Κομμουνιστικού.

Στην παρατήρηση αυτήν και συμφωνώ και διαφωνώ. Συμφωνώ, δέβαινα, με τη γενικότερη έννοια ότι, όσο πιο κοντά στο «κέντρο» βρίσκεται μία μεγάλη παράταξη, τόσο ευκολότερα αγρεύει ψήφους από τ'α δεξιά κι από τ' 'αριστερά της έτσι ώστε να δικαιώνεται στην εξουσία ή και να την κατα-κτά. Με την έννοια αυτή, η δια-πίστωση είναι αυτόνομη: Πάνω σ' αυτή τη βάση κοινούνται και οι περισσότερες δικομματικές πο-λιτικές κοινωνίες και αλληλοδια-δέχονται στην εξουσία το ένα τ' άλλο δύο κόμματα μ' ελάχιστες ανάμεσά τους διαφορές.

'Ετσι σχεδόν λειτουργεί ακόμη και στη γερμανική κοινωνία η έ-ναλλαγή της Σοσιαλδημοκρατίας και της Χριστιανοδημοκρατίας στην εξουσία, όπως και ως τα τε-λευταία τουλάχιστον χρόνια στην 'Αγγλία εναλλάσσονταν οι Συντη-ρητικοί με τους 'Εργατικούς.

Όσο πιο κοντά βρίσκεται στο κέντρο μία πολιτική, όσο λιγότε-ρη είναι και η πάγια ή περίπου πάγια, μονοπόληση ή έναλλαγή στην εξουσία.

Το πρόβλημα όμως δεν είναι έ-κεί. Το ερώτημα είναι — πως εί-ναι δυνατό να επιτευχθεί σοσια-λιστική μεταβολή της κοινωνίας,

σοσιαλιστικός μετασχηματισμός, όταν θέτει κανείς σαν προαπαιτού-μενο αυτού του μετασχηματισμού: 1. Το να υπάρχουν δύο κόμματα, το σοσιαλιστικό και το κομμουνι-στικό και 2. 'Οτι θα πρέπει το σοσιαλιστικό να είναι ισχυρότερο του κομμουνιστικού.

Η παρατήρηση είναι ίσως έμ-πειρική κι έχει βάση τη Γαλλία. 'Αλλά νομίζω ότι, μολονότι είναι απόλυτα όρθολογικό αυτό που έ-γινε στη Γαλλία, με κανένα τρόπο δεν μπορεί κανείς να το γενικεύει.

Το παράδειγμα της 'Ιταλίας που αντιπαρήλθαμε είναι χαρα-κτηριστικό: Στην 'Ιταλία η 'Α-ριστερά δεν έχει πάρει την εξου-σία, αλλά η πιθανότητα να την πάρει σε σύντομο μάλιστα χρονι-κό διάστημα είναι, πιστεύω, με-γάλη.

Κι εκεί όμως πρέπει να δούμε τι είναι το Κομμουνιστικό Κόμμα και τι είναι το Σοσιαλιστικό Κόμ-μα. 'Αλλο το Κομμουνιστικό Κόμ-μα της Γαλλίας κι άλλο της 'Ι-ταλίας.

Όπως αναφέρθηκε και πριν, το ΚΚ της Γαλλίας ακολούθησε μία πολιτική αρκετά διαφορετική και αρκετά δογματική, τόσο στο έσω-τερικό μέτωπο, όσο και στις θέ-σεις του στα διεθνή θέματα, τη θέση του απέναντι στη Σοβιετική 'Ενωση, τη θέση του για το 'Α-φγανιστάν, για την Πολωνία κ.ά.

Στα όποια τώρα ανέκρουσε πρύμναν για να μπει στη Σοσια-λιστική Κυβέρνηση — γεγονός ευ-οίωνο και ευχάριστο κατά τη γνώ-μη μου.

'Αλλά το ΚΚ 'Ιταλίας, αντίθε-τα με το ΚΚ Γαλλίας, έχει και συμμετοχή επί πάρα πολλά χρό-νια σε πολλά επίπεδα διαχειρι-στικά της εξουσίας (θέμα για το οποίο μίλησε πριν ο Γιάννης Με-ταξάς) και εκφράζει ένα σοσιαλι-σμό εν τώ γίνεσθαι, ένα σοσια-λισμό μη δογματικό, ένα σοσια-λισμό που είναι διαδικασία κι ά-νοιχτο ερώτημα και άνοιχτο πρό-βλημα — το ίδιο το πρόβλημα της 'Αριστεράς σήμερα στην Εύ-ρώπη και σ' όλο τον κόσμο.

Στο μέτρο δηλαδή που ένα Κομμουνιστικό Κόμμα αντιμετω-πίζει το σοσιαλιστικό μετασχημα-τισμό σαν κάτι το κλειστό, σαν ένα σύστημα δογματικό που από πριν ξέρει πού πρόκειται να πάει και ποιά είναι τα μοντέλα βάσει των όποιων θα κινηθεί, είναι, φυ-σικά, αδύνατο ν' αποτελέσει πό-

λο έλξης αρκετά ισχυρό ώστε να κατακτήσει την εξουσία — μονο-του ή σε συνδυασμό με άλλα κόμ-ματα.

'Αν όμως ένα Κομμουνιστικό Κόμμα, έχει απορρίψει μία σειρά από δογματικές παρωπίδες και θέτει το πρόβλημα ακριβώς της διαδικασίας σαν πρόβλημα άνοι-χτο που πρέπει να μελετάται συ-νεχώς στη βάση, πάνω στις δια-χειριστικές διαδικασίες, πάνω στην αρχή μιας ολοένα ευρύτερης δημοκρατικοποίησης, χωρίς να ι-πιμένει στο έντελως ξεπερασμέ-νο μοντέλο του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού — τότε, διέ-πω, για ποίο λόγο ένα τέτοιο κόμ-μα δεν θα μπορούσε να συμμετά-σχει σαν πρώτο κόμμα σ' ένα συ-νασπισμό της 'Αριστεράς στην έ-ξουσία.

Κι εδώ ξαναρχόμαστε στην ι-διαίτεροτητα του ΚΚ Γαλλίας: Πράγματι ο Μιττεράν το έβαλε στην Κυβέρνηση, όπως ακριβώς είχε προηγουμένα ο Εϋθύχης Μπι-τσάκης, γιατί, όσο και να 'πεσε στις εκλογές, είναι η πρώτη δύ-ναμη στα συνδικάτα — και παρ' όλο που έχει πέσει το κομμουνι-στικό συνδικάτο τα τελευταία χρόνια στη Γαλλία, σαν ποσοστό εργαζομένων εξακολουθεί να είναι το ισχυρότερο — και ξέρει ο Μι-ττεράν πως, αν έρθει σε σύγκρουση αυτή τη στιγμή με το ΚΚ και κυ-ρίως με την Σέ Ζέ Τέ (Γενική Συνομοσπονδία 'Εργασίας), θα έχει ν' αντιμετωπίσει τεράστια κοινωνικά προβλήματα. 'Όπως και γιατί, εδώ και δέκα χρόνια επαγγέλλεται και δηλώνει ότι, ό μετασχηματισμός πρέπει να γίνει μαζί με όλα τα μεγάλα κόμματα της 'Αριστεράς.

'Αλλά, για να τελειώσω την πα-ρέμβαση αυτή, δέ νομίζω ότι μπο-ρεί κανείς να υποστηρίξει ότι έ-να Κομμουνιστικό Κόμμα, ένα κόμμα που έχει τον τίτλο «κομ-μουνιστικό», δεν μπορεί να παίξει πρωτεύοντα ρόλο στο σοσιαλιστι-κό μετασχηματισμό της κοινωνί-ας, κάτω από συνθήκες άλλες απ' αυτές της Γαλλίας.

Α. Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ: Ουσιαστικά δε βλέπω να υπάρχει διαφωνία ά-νάμεσα στον Τσουκαλά και στο Σημίτη. 'Ο Σημίτης αναφέρθηκε στο γαλλικό παρελθόν, όχι σ' α-σ' γενική αρχή. Καί συ, Κων-σταντίνε διευκρινίσεις ότι το 'Ι-ταλικό Κ.Κ. διαφέρει από το Γαλ-λικό Κ.Κ. κι άς έχουν και τα δύο τον τίτλο του Κομμουνιστικού.

Λόγοι γενικότερης κουλτούρας οδήγησαν στην άναγνώριση της συμβολής του Κ.Κ. στη νίκη...

Κ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ: Νά διακό-ψω μία στιγμή; 'Εκείνο που ξε-χάσαμε να τονίσουμε είναι ότι, στη Γαλλία, όπως και στις πε-ρισσότερες μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες, έχουμε τις τελευταίες δυο δεκαετίες μία σειρά από ουσια-στικούς κοινωνικούς και ταξικούς μετασχηματισμούς: 'Η εργατική τάξη, όσο κι αν είναι ισχυρή, ά-ποτελεί πιά λιγότερο απ' το μισό του ενεργού πληθυσμού.

'Εχει κλιμακωθεί έσωτερικά, έ-χει κοπεί σε διάφορα υποσύνολα, που δεν μπορούν να λειτουργή-σουν, ούτε πολιτικά, ούτε ιδεολο-γικά, όπως λειτουργούσε μία άρ-ραχητή πολιτική εργατική τάξη παλιότερα.

Δηλαδή, έχουμε μία σειρά από μετασχηματισμούς στο ώριμο κα-πιταλισμό, που καθιστούν ως έ-να βαθμό τις δομές τις κομματι-κές και τις πολιτικές του δημο-κρατικού συγκεντρωτισμού, αρχα-ικές και άλυσιτελείς ώστε να κα-ταστήσουν δυνατή μία πολιτική οργάνωση μεγάλων πλειοψηφιών σ' αυτή τη βάση.

Α. Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ: Θάθελα να παρατηρήσω σ' αυτό που είπες πριν — ότι ο Μιττεράν έβαλε τους Κομμουνιστές στην κυβέρνη-ση και για να μην έχει αντιμετώ-πη τη δράση του μεγάλου Γαλ-λικού Συνδικάτου απέξω — αλλά και, πιστεύω, για να έχει συμμέ-τοχους τους Κομμουνιστές στην άσκηση της εξουσίας, στις ευθύ-νες από μέσα.

Γιατί, αν προκύψει αργότερα μία πιθανή διαφωνία ανάμεσά τους, θα είναι πολύ λεπτός και δύσκολος ο καταλογισμός πολιτι-κής ευθύνης που θα συνεπάγονταν τεράστιο εκλογικό κόστος μελλον-τικά.

Παρόλ' αυτά, συμφωνώ με τον κ. Μπιτσάκη ότι, λόγοι γενικότερης κουλτούρας, φιλοσοφίας της γαλ-λικής κοινωνίας, οδήγουν στην ά-ναγνώριση της συμβολής των Κομ-μουνιστών στη νίκη του Μιττεράν. Διαβάζουμε έτσι δηλώσεις του πρωθυπουργού που λέει ότι η δη-μοκρατία είναι υπόθεση όλων. 'Η του Ροκάρ που λέει ότι, στη Γαλ-λία, δεν υπάρχουν μόνο σοσιαλι-στές. Κι ο ίδιος ο Μιττεράν δη-λώνει στο πρώτο 'Υπουργικό Συμβούλιο ότι, όλοι όσοι συμμε-τείχαν στην 'Αλλαγή πρότεινε ν' αν-τιπροσωπεύονται. 'Υπάρχει δηλα-δή και μία πλευρά ιστορικής δι-καιοσύνης...

Κ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ: Καί ιστορι-κής ηθικής...

Α. Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ: Ναι, και πο-λιτικής ηθικής. Συμπυκνώνοντας, μπορούμε να πούμε ότι η συμμα-

τοχή των Κομμουνιστών στη γαλ-λική σοσιαλιστική κυβέρνηση οφεί-λεται και σε λόγους τακτικής, ά-πλута παραδεκτούς, ώστε να μπορέσει να κυβερνήσει, αλλά και σε λόγους ιδεολογικής ευθύτητας.

Ε. ΜΠΙΤΣΑΚΗΣ: Νά συμπλη-ρώσω κάτι στο θέμα που άνοιξε ο κ. Σημίτης: Τονίστηκαν εδώ ίδι-αίτερα οι διαφορές ανάμεσα στο 'Ιταλικό και στο Γαλλικό Κομ-μουνιστικό Κόμμα. 'Οτι υπάρ-χουν διαφορές ανάμεσά τους είναι γνωστό. Διαφορές τακτικής κλπ. που δεν είναι ώρα να τις αξιολο-γήσουμε. 'Αλλά και τα δύο κόμ-ματα έχουν κοινή θεωρητική βά-ση, το Μαρξισμό, και ένα κοινό στόχο, την κοινωνικοποίηση των μέσων παραγωγής, δηλαδή τη δη-μοκρατία της Σοσιαλιστικής Κοι-νωνίας.

Με κανένα τρόπο όμως δε δέ-χομαι ότι οι διαφορές τους είναι τέτοιες ώστε να προσδιορίζουν το ένος τη δυνατότητα να σχη-ματίσει μία κυβέρνηση 'Αριστε-ράς, όντας πρώτο κόμμα, ενώ για το άλλο μία τέτοια δυνατότητα θ' αποκλειόταν. Πιστεύω πως έ-χουμε να κάνουμε με δύο κόμμα-τα ριζωμένα στις μάζες, στους δήμους και στα συνδικάτα — με-τέχουν δηλαδή και τα δύο, και το ιταλικό και το γαλλικό, σ' έ-να είδος εξουσίας.

Το ιταλικό είναι περισσότερο ριζωμένο στους δήμους και στα συνδικάτα, αλλά και το γαλλικό έχει τεράστια πείρα, ιστορία και δύναμη και, αυτή είναι ουσιαστι-κή η αίτια για την οποία σημε-ρα μετέχει στην κυβέρνηση.

Κι αν όμως όμως, φοβάμαι, να πέσουμε στη λεπτομέρεια, ενώ θ' άξιζε να προχωρήσουμε σε μία γενικότερη θεώρηση:

Πριν έναν αιώνα περίπου ο Μάρξ και ο 'Εγκελς πρόβλεπαν ότι ο σοσιαλισμός θ' αρχίσει πρώτα από τις αναπτυσσόμενες χώ-ρες, όπως η Γερμανία, ή 'Αγγλία. Πράγμα που δεν έγινε. 'Ο Λένιν, συγκεκριμενοποιώντας περισσότερο τη μαρξιστική θεωρία και το-νίζοντας ότι οι αντιθέσεις στην ιστορία δέ λειτουργούν ποτέ γυ-νόμεν αλλά σαν πλέγματα αντιθέ-σεων, διατύπωσε τη θεωρία του «αδύνατο κρίκου». Καί πραγμα-τικά, αποδείχτηκε ότι ήταν ρεα-λιστής. Οι χώρες όπου σήμερα επικράτησε με επανάσταση ή με άλλο τρόπο ο σοσιαλισμός, ήταν κατά κανόνα χώρες υπανάπτυ-κτες.

Μήπως λοιπόν σήμερα αρχίζει να σημαίνει η ώρα των αναπτυ-γμένων χωρών του καπιταλισμού; Μήπως δηλαδή, ύστερα από ένα ιστορικό λάπσου που κράτησε

πάνω από έναν αιώνα, ξαναγυρίζουμε στη θέση του Μάρξ, ότι, η αντίθεση των παραγωγικών δυναμικών προς τις παραγωγικές σχέσεις στον αναπτυσσόμενο καπιταλισμό, μιά αντίθεση όχι άπλοϊκή — από δώ οι εργάτες, από κεί οι καπιταλιστές — αλλά μιά αντίθεση πολύμορφη που διαμεσολαβείται από μία σειρά σχέσεις μέσα στις σύγχρονες κοινωνίες, θα οδηγήσει με καινούργιες μορφές, στην κατάκτηση της εξουσίας από την άριστερά και στη διαμόρφωση σοσιαλιστικών κοινωνιών στις αναπτυσσόμενες καπιταλιστικές χώρες; Ίσως, πραγματικά, όπως εί-

πα και στην αρχή μπορούμε γι' αυτό να μαστε αίσιοδοξοι πώς κάτι καινούργιο αρχίζει με τη σημερινό γαλλικό πείραμα σ' ολοκλήρωση την Ευρώπη.

Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ: Στο θέμα συσχετισμός δυνάμεων σοσιαλιστικού και κομμουνιστικού κόμματος, θα ήθελα να προσθέσω την εμπειρία της δικής μας χώρας:

Όπως ξέρουμε, η κομμουνιστική άριστερά ήταν, μέχρι το 1974, το μόνο κόμμα της άριστεράς, και γι' αυτό ακριβώς υπήρχε στην Ελλάδα μια μετωπική αντίθεση ανάμεσα στην Άριστερά και στον υπόλοιπο πολιτικό χώρο.

Θά παρθούν μέτρα, σίγουρα, αλλά όπωσδήποτε ριζοσπαστικές αλλαγές δέ θά γίνουν αύριο...

Κ. Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ: Στο πρώτο θέμα «συσχετισμός, δυνάμεις Σοσιαλιστικού και Κομμουνιστικού Κόμματος», εγώ θέλω να προσθέσω την εμπειρική παρατήρηση της χώρας μας. Όπως ξέρουμε, η Κομμουνιστική Άριστερά, ήταν μέχρι το 1974 το μόνο κόμμα της Άριστεράς, και γι' αυτό ακριβώς υπήρχε στην Ελλάδα μια μετωπική αντίθεση ανάμεσα στην Άριστερά και στον υπόλοιπο πολιτικό χώρο.

Από τη στιγμή που δημιουργήθηκε ένα Σοσιαλιστικό Κόμμα, και το Σοσιαλιστικό αυτό Κόμμα αναδείχτηκε στην Ελλάδα σε πρώτη δύναμη της άριστεράς, δημιουργήθηκε μία δυναμική αλλαγή. Νομίζω το εθνικό παράδειγμα δείχνει καλά, πώς μπορεί να λειτουργήσει σ' ένα χώρο, σ' ένα σύστημα πολιτικό όπως αυτό που έχουν οι χώρες της Δυτικής Ευρώπης, η ύπαρξη ενός Σοσιαλιστικού Κόμματος.

Όσον αφορά τη συμμετοχή των Κομμουνιστών στην Κυβέρνηση της Γαλλίας σήμερα, συμφωνώ ότι, το Κομμουνιστικό Κόμμα έχει ένα πολιτικό βάρος και ότι ο Μίττεραν, οι Γάλλοι ηγέτες αποφάσισαν να συμμετάσχει το Κομμουνιστικό Κόμμα στην Κυβέρνηση, γιατί θέλουν ν' αξιοποιήσουν το πολιτικό του βάρος στο πρόγραμμα της αλλαγής το οποίο θ' ακολουθήσουν.

Θά ήταν όμως ίσως κάπως απλουστευμένο το συμπέρασμα, απ' αυτό το γεγονός, ότι το Κομμουνιστικό Κόμμα είναι απαραίτητο για όποιον θέλει αλλαγή. Γιατί θά μπορούσαμε να θέσουμε και το αντίστροφο ερώτημα: Γιατί δεν αρνήθηκαν να συμμετάσχουν οι Κομμουνιστές στην Κυβέρνηση, εφόσον τόσο καιρό πριν από τις εκλογές είχαν πει ότι το Σοσιαλιστικό Κόμμα είναι ρεφορμιστικό, δεν θά κάνει εθνικοποιήσεις, δέ θά πραγματοποιήσει τα όσα επαγγέλλεται;

Νομίζω το πρόβλημα θά το θέταμε σωστότερα αν λέγαμε ότι, το Κομμουνιστικό Κόμμα στη Γαλλία, εκπροσωπούσε για πάρα πολλά χρόνια και εκπροσωπεί έναν ολοκληρω κοινωνικό χώρο, κυρίως εργαζόμενους, που βρίσκονταν έξω από τις διαδικασίες για τη λήψη αποφάσεων, πολιτικές, οικονομικές κλπ.

Δηλαδή, ο κοινωνικός χώρος, που εκπροσωπούσαν οι Κομμουνιστές ήταν έξω από τη λειτουργία της κοινωνίας σ' ορισμένο μέτρο. Και ακριβώς, ήταν αναγκαίο να ενταχθεί ο χώρος αυτός και η απόφαση του Γαλλικού Κόμματος να εντάξει τους Κομμουνιστές, είναι απόφαση που προκύπτει από μία πολιτική συσπείρωση και εκ νέου διαμόρφωση του χώρου της Άριστεράς.

Και γι' αυτό ακριβώς, δεν μπορούσαν ν' αρνηθούν και οι Κομμουνιστές να συμμετάσχουν: Αντιμέτωποι με μίχ τέτοια πολιτική, δεν θά μπορούσαν να συγκρατήσουν τις μάξες, που τους ακολουθούσαν μέχρι σήμερα.

Δέν είναι μονόπλευρο το θέμα — γιατί το άπνιψαν οι Σοσιαλιστές; — αλλά έρχεται και από την μεριά των Κομμουνιστών — γιατί οι Κομμουνιστές πιστεύουν σ' αυτή την συγκυρία; Δέν είχαν άλλη δυνατότητα.

Τώρα, στο τρίτο θέμα, που έθιξε ο κ. Μπιτσακός, «τί είναι Σοσιαλισμός, πος έγινε»: Αυτό είναι ένα θέμα πάρα πολύ γενικό και υπάρχει ο κίνδυνος να ξεφύγουμε σε κάποια θεωρητικολογία, γιατί δέβασα φανταζόμενα ν' ασπάζομαστε όλοι τις ίδιες απόψεις περί σοσιαλισμού. Συμφωνώ όμως, ότι ακριβώς οι συγκυρίες είναι τέτοιες σήμερα στην Ευρώπη, ώστε υπάρχουν οι δυνατότητες για νέους, όπως ανέφερα και πιο πριν, πειραματισμούς, και για άνοιγμα ενός νέου δρόμου.

Α. Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ: Ήθελα για λίγο να σταθώ σε ένα σημείο κρίσιμο, που ίσως παρουσίαζε και ειδικότερο ενδιαφέρον για την Ελλάδα: Το ότι, σχηματίστηκε στη Γαλλία κυβέρνηση με τη συμμετοχή κομμουνιστών δέν είναι υποχρεωτικά αναταραχτικό και στον ελληνικό χώρο για να εξασφαλιστεί οτι εξασφαλιστηκε στη Γαλλία. Κάθε τιπος έχει τη δική του κοινωνική, ιστορική, οικονομική και ακόμη ψυχολογική ιδιαιτερότητα, που οδηγεί σε κα-

τευθύνσεις και διαμορφώσεις οι οποίες ακριβώς αντιστοιχούν.

Ε. ΜΠΙΤΣΑΚΗΣ: Πολύ σωστά. Η ιστορία κάθε φορά εκδηλώνεται με τις ιδιομορφίες του χώρου στον όποιον εκδηλώνεται, δέν επαναλαμβάνεται και δέ νομίζω ότι μπορούμε να γενικεύσουμε το παράδειγμα της Γαλλίας, η ένδεχόμενα μεθαύριο της Ιταλίας, στην Ελλάδα.

Και, να μην ξεχνάμε ότι, αν σήμερα υπάρχει σαν πρώτη πολιτική δύναμη στο χώρο της αντιπολίτευσης ένα σοσιαλιστικό κόμμα, αυτό δέν οφείλεται σε κάποια γενική νομοτέλεια, αλλά, σε μεγάλο βαθμό, στις ιδιομορφίες της ελληνικής κοινωνίας, που κύριο στοιχείο τους ήταν ότι, επί 30 χρόνια επικρατούσε τρομοκρατία — κι όχι απλή τρομοκρατία — σε βάρος της παραδοσιακής άριστεράς.

Ας μην τά ξεχνάμε αυτά τα πράγματα, γιατί είναι σά να ξεχνάμε την ιστορία του τόπου μας, που τη ζήσαμε.

Κ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ: Ας ξανάρθουμε μία στιγμή στο πρόβλημα του Γαλλικού Κ.Κ.: Έγινε αναφορά στον «ένωτικό» χαρακτήρα του. Θά έλεγα ότι, παρ' όλη την εμφανιζόμενη διαδικασία εκδημοκρατισμού τα τελευταία όκτώ χρόνια, από ένα σημείο και πέρα έκανε στροφή 180 μοιρών, άρχισε να διαγράφει όλους όσους διαφωνούσαν, άρχισε να ψαρεύει ψήφους στα θολά νερά, κάνοντας μιá σειρά από βασικά λάθη τακτικής όπως φάνηκε εκ των υστέρων, με σκοπό να κολακεύσει μιá αμφίβολης σημασίας μικροαστική πελατεία, άρχισε ένα μικροαστικό ρατσιστικό λόγο, είχαμε φαινόμενα επιθέσεων κομμουνιστών στη Γαλλία έναντιον ξένων εργατών, γκρέμισαν μιá μεγάλη εργατική πολυκατοικία με σύνθημα ότι «δέ θέλουμε στο Έθρυσ ξένους εργάτες, δέν τους θέλουν οι Γάλλοι εργάτες». Το Γαλλικό Κ.Κ. θεωρούσε τους όπαδούς του πολύ πιο αντιδραστικούς και μικροαστούς απ' ό,τι ήταν στην πραγματικότητα.

Και κυρίως, με την εγκατάλειψη του Κοινού Προγράμματος, οι αντιστάσεις, τόσο στη βάση, όσο και στα στελέχη ήταν τέτοιες, ώστε δέν ήταν εύκολο το κόμμα ν' άνταπεξέλθει και είχαμε μιá σειρά από διαγραφές.

Από την άλλη μεριά, αν πάροουμε υπόψη μας τις μεγάλες αλλαγές και τις σφοδρότατες επιθέσεις των Κομμουνιστών έναντιον των Σοσιαλιστών, που κράτησαν τρία χρόνια, μπορούμε να υποθέσουμε, ότι όπως είναι σήμερα το Κομμουνιστικό Κόμμα Γαλλίας θά ήταν πραγματικά αδύνατον για τους Σοσιαλιστές, να εφαρμόσουν το δικό τους πρόγραμμα αν δέν είχαν αυτόνομη εξουσία. Δηλαδή, ως ένα βαθμό νομίζω ότι είναι μιá ευτυχής συγκυρία — παρ' όλο που τελικά είναι δυστύχημα ιστορικό, το γεγονός ότι μακροπρόθεσμα ένα Κομμουνιστικό Κόμμα αποφιλώνεται από τη βάση του — στην συγκεκριμένη συγκυρία, νομίζω ότι είναι ευτύχημα, γιατί από τη μιá μεριά θά δώσει την ευκαιρία στο Σοσιαλισμό, στο Σοσιαλιστικό Κόμμα να εφαρμόσει την πολιτική του και από την άλλη μεριά, θά δώσει άφορμή σε έσωτερικούς μετασχηματισμούς του Κομμουνιστικού Κόμματος Γαλλίας.

Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ: Αφού προχώρησε σε τέτοια ανάλυση, νομίζω, Κωνσταντίνε, θά έπρεπε να την ολοκληρώσεις δίνοντας την αποψη σου για το τι έκανε τους Γάλλους Κομμουνιστές, το 1977 να σπάσουν τη συνεργασία τους με τους Σοσιαλιστές και ν' αρνηθούν το Κοινό Πρόγραμμα με αποτέλεσμα την άποτυχία της άριστεράς στις εκλογές του 1978.

Κ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ: Θά προσπαθήσω ν' απαντήσω. Πρώτα - πρώτα ένα από τα στοιχεία του Κ.Κ. Γαλλίας, όπως λειτουργεί εδώ και πάρα - πολλά χρόνια, είναι ο πέπλος του μυστηρίου πίσω από τον όποιον κρύβονται οι έσωτερικές διεργασίες. Ποτέ δέν υπάρχουν δημοσιογραφικές πληροφορίες για το τι γίνεται μέσα στην Κεντρική Έπιτροπή και μέσα στο Πολιτικό Γραφείο. Αυτό δέν συμβαίνει μόνο στο Γαλλικό Κ.Κ., αλλά είναι ένα από τα μεγάλα έ-

την Ευρώπη, αυτό δὲν ἔρχεται σ' ἀντίφαση μὲ τὴν πάγια πολιτικὴ καὶ τοῦ Γαλλικοῦ Κόμματος καὶ τῆς Σοβιετικῆς Κυβέρνησης γιὰ μείωση τῶν ἐξοπλισμῶν, ποῦ θὰ ὀδηγήσει ἐνδεχόμενα σ' ἓνα μερικό, ἀργότερα, πράγμα ποῦ δέβαια τὸ εὐχόμεαστε ἀλλὰ δὲν τὸ ἐλπίζουμε, σ' ἓνα γενικὸ καὶ πλήρη ἀφοπλισμὸ. Μπαίνει μέσα σ' αὐτὴ τὴν προοπτικὴ.

Τώρα, νὰ ποῦμε ὅτι αὐτὸ ἀποτελεῖ στροφή, ἐγὼ τὸ βρίσκω ὑπερβολικό. Τοῦτη τὴ στιγμή τονίστηκε τὸ πρόβλημα τῶν σοβιετικῶν πυραύλων, ἀλλὰ τονίστηκε σὲ συνάρτηση μὲ τοὺς ἀμερικανικοὺς πυραύλους καὶ μὲ τὸ γενικότερο πρόβλημα. Ὅταν λέμε, καὶ ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ φύγουν οἱ πύραυλοι, καὶ ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ διαλυθοῦν οἱ στρατιωτικοὶ συνασπισμοί, δὲν λέμε τίποτε καινούργιο, οἱ κομμουνιστές πάντα τὸ λέγανε αὐτὸ καὶ τὸ ξέρεις πολὺ καλά.

Α. Ι. ΜΕΤΞΑΣ: Ἀπ' ὅλα ὅσα κουβεντιάσαμε ἀπόψε, μπορῶ νὰ πῶ ὅτι εἶδα νὰ φωτίζονται σωστά μερικὲς σκέψεις ποῦ τίς ἔκανα σὰν ἀπλὲς ὑποθέσεις: Ἀλλες ἀπ' αὐτές εἶδα ν' ἀπορρίπτονται κι ἄλλες νὰ ἐπαληθεύονται — κάτι πολὺ θετικό ὅταν βγαίνει ἀπὸ συζήτησης.

Τὸ κυριότερο συμπέρασμα μου εἶναι ὅτι, ἡ νίκη τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος, ποῦ ποτὲ δὲν τὴν εἶδα ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ δυναμικὴ, μᾶς ὀδηγεῖ στὴν πεποίθηση ὅτι εἶναι δυνατὴ μιὰ νίκη τῆς Ἀριστερᾶς γενικότερα — καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ συμφωνήσω μ' αὐτὸ ποῦ εἶχε διατυπώσει ὁ Κώστας ὁ Σημίτης πρὶν.

Εἶναι δηλαδὴ δυνατὴ μιὰ νίκη τῆς Ἀριστερᾶς, βασισμένη, ὅχι μόνο στὰ κομμάτια τῆς κοινωνίας ποῦ ἔχουν αὐτὴ τὴν τοποθέτηση, ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλα μέλη της, ποῦ μπορεῖ νὰ μὴν ἀνήκουν στὴν Ἀριστερά: Γιατί ἡ ἀλλαγὴ, ἡ εὐτυχία μιᾶς κοινωνίας εἶναι ὑπόθεση ποῦ ἀφορᾷ ὅλους. Κι ὅταν ὑπάρχει ἓνα σοσιαλιστικὸ κίνημα ποῦ μπορεῖ νὰ ἐκφράσει τὴν ἀλλαγὴ αὐτὴ, χωρὶς νὰ φοβίζεται ἀπὸ τὴν μιᾶς μεριᾶ κι ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ ἐγυῖται τίς ἀλλαγές ποῦ μιὰ κοινωνία μπορεῖ νὰ ἀποδεχτεῖ, τότε, εἶναι δυνατόν νὰ κερδίσει τὴ νίκη.

Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ: Τελειώνοντας ἐγὼ θὰ ἠθελα νὰ θέσω ἓνα ἐρώτημα ποῦ συμπληρώνει τὴν προηγούμενη συζήτησι: Ποιὰ θὰ εἶναι ἡ πορεία στὴ Γαλλία ἀπὸ δῶ καὶ πέρα;

Ίσως πολλοὶ πιστεύουν ὅτι, ἀφ' οὗ σχηματίστηκε κυβέρνησις τῆς Ἀριστερᾶς, αὐριο κιόλας θὰ γίνουν ἀλλαγές ριζοσπαστικές. Θ' ἀλλάξει ἡ μορφή τῆς Γαλλίας.

Αὐτὸ εἶναι κάτι ποῦ σίγουρα δὲν μπορεῖ νὰ συμβεῖ ἄμεσα, ἡ σοσιαλιστικὴ ἀλλαγὴ δὲ γίνεται μέσα σὲ τόσο βραχὺ χρόνος. Πιστεύω ὥστόσο ὅτι θὰ παρθoύν πολλὰ μέτρα, ὅπως ἤδη ἔχουν παρθεῖ, γιὰ τὴν ἀποκατάστασι τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ μέτρα τοῦ θ' ἀλλάξουν τὸ γενικὸ κλίμα στὴ σχέση τοῦ κράτους καὶ τοῦ πολίτη. Ποῦ θὰ προωθήσουν, δηλαδή, τὴν κατάργησι τοῦ αὐταρχισμοῦ, θὰ προωθήσουν τὴν ἀποκέντρωσι. Ταυτόχρονα ὁμως θ' ἀρχίσει καὶ μιὰ πορεία συνειδητοποίησης καὶ μελέτης τῶν προβλημάτων, καθορισμοῦ τῶν δυνατοτήτων ἀλλαγῆς κατὰ στάδια.

Ἡ πορεία, δηλαδὴ ποῦ θ' ἀρχίσει ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ προγράμματος της εἶναι μιὰ πορεία μακρά.

Αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ συνειδητοποιήσουμε, γιὰ νὰ μὴν ἔχουμε ἀπογοητεύσεις. Θὰ ὑπάρξουν θήματα μπροστὰ, ἀλλὰ καὶ δυσκολίες καὶ ἀντιξοότητες, σημασία πάντως ἔχει ὅτι τὰ πρῶτα αὐτὰ θήματα ἔχουν κιόλας γίνεῖ.

Ίσως, η χρονολογία του 1981 ν' έχει στο μέλλον αντίστοιχη σημασία με του 1917.

Ε. ΜΠΙΤΣΑΚΗΣ: Συμφωνώ ό-
τι δέν πρέπει νά έχουμε αυτάπά-
τες, όσον άφορά τίς δυσκολίες του
σοσιαλιστικού μετασχηματισμού
της Γαλλίας σήμερα, ή οποιασδή-
ποτε άλλη χώρας, όπου ένδεχομέ-
νες μεθαύριο θ' άρχίσει μία ανά-
λγη διαδικασία. !

Μπορούμε νά πούμε ώστόσο
ότι ή Εύρώπη άνοίξει νά μπαί-
νει σέ μία νέα εποχή. Δέν είναι
ούτοπία, άν υποστηρίξουμε ότι
οί αντίθέσεις του ώριμου καπι-
ταλισμού στην Εύρώπη ώθούνται
έξ αντικειμένου στην άνάγκη
γιά μία σοσιαλιστική άναμόρφω-
ση αύτών των κοινωνιών. Τώρα
άκριβώς ό χαρακτήρας των άλ-
λαγων καί των αντιθέσεων των
τελευταίων έτών δείχνουν ότι ή
ύπόθεση του σοσιαλιστικού με-
τασχηματισμού, είναι ύπόθεση ό-
λων των δημοκρατικών καί αντι-
καπιταλιστικών δυνάμεων. Άρα,
στά παραδοσιακά κόμματα της
Άριστεράς, τίθενται νέα προ-
βλήματα στρατηγικής καί ένότη-
τας των άντικεφαλαιοκρατικών
δυνάμεων.

Αυτό άκριβώς δείχνει, ότι ό
Σοσιαλισμός δέν μπορεί νά νοη-
θεί έξω από την μαρξιστική θεω-
ρία καί νωρίς τη συμμετοχή κομ-
μάτων που έχουν μία τεράστια
πειρά πολιτική, δύναμη μέσα
στην εργατική τάξη, που είναι
ό κύριος φορέας της άλλτης,
ούτε χωρίς αυτά, ούτε έναντίον
αύτών των κομμάτων.

Κ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ: Λίγα πρά-
γματα, έχω νά προσθέσω καί έ-
γώ. Συμφωνά άπόλυτα γιά την
τεράστια σημασία, τό είπαμε
πολλές φορές, της νίκης των Σο-
σιαλιστών στις έκλογές. Τό
Στοίχημα, βέβαια, δέν έχει ά-
κόμη κερδηθεί, άν ι κερδηθεί, ίσως
ή χρονολογία του 1981 νά έχει
αντίστοιχη στο μέλλον σημα-
σία, μ' ό,τι είχε ή χρονολογία
του 1917;

Γιά πρώτη φορά άπό τότε έ-
ξαπολύονται διαδικασίες, που
μπορεί ν' άποβούν κοσμοϊστο-
ρικές.

Τώρα, τί θα κάνει τό Σοσια-
λιστικό Κόμμα; Ήδη έχει κά-
νει πάρα πολλά πράγματα. Μέ-
σα σέ δύο μήνες έχει κιόλας ά-
νοίξει την κουβέντα γιά τό 35ω-
ρο της εργασίας μέσα στην έ-
βδομάδα, έχει ανεβάσει σημαντι-
κά τόν έλάχιστο μισθό, έχει άρ-
χίσει ή διαδικασία της μείωσης
της ψαλίδας των μισθών στο δη-
μόσιο τομέα, έχει επιβάλει ήδη
ύψηλούς φόρους στα ύψηλά είσο-
δήματα. Καί, γιά νά πούμε καί
κάτι τό συμβολικό, έχει φτιάξει
δύο ύπουργεία, που δείχνουν ά-
κριβώς πόσο διανοητική είναι
ή αντιμετώπισή του, ως πρός τό
τί είναι πολιτικό. Δηλαδή, έχει
φτιάξει ένα Ύπουργείο Έσωτε-
ρικών που λέγεται καί Ύπουρ-
γείο Άποκέντρωσης, δηλαδή, θέ-
λει νά φτιάξει νέους μηχανισμούς
συμμετοχής αυτοδιαχείρισης.

Καί άκόμα περισσότερο ίσως
συμβολικά, έχει φτιάξει ένα ύ-
πουργείο που λέγεται Ύπουρ-
γείο Έλευθέρου Χρόνου. Αυτό έ-
χει σημασία νά καταλάβει όλος
ό κόσμος, ότι ή πολιτική δέν εί-
ναι μόνο ή πολιτική μέ την πα-
ραδοσιακή έννοια, κομματική ά-
σκηση της έξουσίας. Πολιτική εί-
ναι ή ανθρώπινη ζωή σ' όλα τά
έπίπεδα. Πολιτική είναι ό έλευ-
θερος χρόνος, πολιτική είναι ό
πολιτιστικός καί εκπαιδευτικός
μετασχηματισμός του ανθρώπου,
πολιτική είναι οτιδήποτε κάνουν
όλοι οί άνθρωποι μαζί, καί μέ
την έννοια αυτή νομίζω ότι μπο-
ρούμε νά ελπίζουμε, πώς άκρι-
βώς ή χρονολογία αυτή θ' άπο-
τελέσει σταθμό στην ιστορία
της μεταπολεμική της Εύρώ-
πης.